

Sygn. akt I C 58/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

dnia 4 października 2021 roku

Sąd Rejonowy w Łęczycy, I Wydział Cywilny, w składzie:

Przewodniczący: S.S.R. Wojciech Wysoczyński

po rozpoznaniu w dniu 4 października 2021 roku, w Ł., na posiedzeniu niejawnym,

sprawy z powództwa Prokuratury Rejonowej w Łęczycy – działającej w imieniu i na rzecz G. C.

przeciwko G. B., M. C. i A. B.

o ustalenie

oddala powództwo.

Sygn. akt I C 58/20

UZASADNIENIE

Prokurator Prokuratury Rejonowej w Łęczycy, działający w imieniu i na rzecz G. L. pozwem z dnia 27 lutego 2020 r. wniósł przeciwko pozwanym G. B., M. C. oraz A. B. o ustalenie, że umowa pożyczki o numerze (...) z dnia 11 grudnia 2013 r. została zawarta między A. B. i M. C. tj. wspólnikami spółki cywilnej (...) s.c. jako pożyczkodawcą oraz G. B. jako pożyczkobiorcą. Ponadto powód wniósł o zasądzenie od G. B. zwrotu kosztów procesu wg norm przepisanych.

/pozew, k. 4 – 8/

W odpowiedzi na pozew pozwana A. B. wskazała, że uznaje powództwo jeżeli istnieje prawomocne orzeczenie stwierdzające, że umowa pożyczki została zawarta z G. B. a nie z G. C..

/odpowiedź na pozew, k. 45/

W odpowiedzi na pozew pozwana G. B. wniosła o oddalenie powództwa.

/odpowiedź na pozew, k. 108/

Pozwana M. C. złożyła do akt w dniu 29 grudnia 2020 r. pismo, nie ustosunkowując się jednak w jego treści do żądania pozwu.

/pismo, k. 90/

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

dnia 11 grudnia 2013 r. G. B. posługując się danymi osobowymi G. C., bez jej wiedzy i zgody zawarła z (...) s.c. umowę pożyczki o nr (...) w kwocie 500 zł. Kwota pożyczki została przekazana przelewem na rachunek bankowy o nr (...), z którego G. B. dokonała przelewu weryfikacyjnego. Celem uzyskania pożyczki G. B. przedłożyła podrobione zaświadczenie o zatrudnieniu i wysokości osiągniętych zarobków z (...) Komitetu Pomocy (...) w Ł. na stanowisku pracownik socjalny z dnia 11 grudnia 2013 r.

Za powyższy czyn G. B. została prawomocnie skazana wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi w sprawie o sygn. akt XVIII K 104/19.

/wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi w sprawie o sygn. akt XVIII K 104/19 wraz z uzasadnieniem, k. 169; umowa pożyczki, k.10; potwierdzenie przelewu, k. 11/

G. B. dysponowała danymi osobowymi osób trzecich w wyniku odbywania stażu w Urzędzie Skarbowym. Dane te G. B. kopiowała i zabierała za sobą, następnie zaś wykorzystywała m.in. w celu otwierania rachunków bankowych.

/bezsporne, protokół przesłuchania podejrzanego, k. 14 – 15/

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 17 września 2014 r. w sprawie o sygn. akt I Nc 3208/14 Sąd Rejonowy Gdańsk – Południe w Gdańsku nakazał G. C. aby zapłaciła powodom M. C. i J. B. (wspólników (...) s.c.) kwotę 1002 zł wraz z odsetkami umownymi od poszczególnych kwot częściowych wymienionych w nakazie.

/nakaz zapłaty, k. 13/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów, których treść i autentyczność nie budziła wątpliwości i nie była w toku postępowania kwestionowana przez jego strony.

Sąd zważył, co następuje:

powództwo podlegało oddaleniu.

Zgodnie z art. 7 zdanie 1 kpc prokurator może żądać wszczęcia postępowania w każdej sprawie, jak również wziąć udział w każdym toczącym się już postępowaniu, jeżeli według jego oceny wymaga tego ochrona praworządności, praw obywateli lub interesu społecznego. Stosownie do art. 72 § 1 pkt 1 kpc kilka osób może w jednej sprawie występować w roli powodów lub pozwanych, jeżeli przedmiot sporu stanowią prawa lub obowiązki im wspólne lub oparte na tej samej podstawie faktycznej i prawnej (współuczestnictwo materialne).

Zgodnie z art. 189 kpc powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Z treści przywołanego przepisu wynikają dwie przesłanki, które muszą zostać spełnione łącznie, aby powództwo mogło zostać uwzględnione – interes prawny oraz wykazanie istnienia/nieistnienia stosunku prawnego lub prawa. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Warszawie: „pierwsza z nich określana jest jako przesłanka skuteczności, druga zaś - zasadności powództwa. Obie muszą być spełnione by powództwo mogło zostać uwzględnione. Z uwagi na wyprzedzający w stosunku do przesłanki zasadności charakter interesu prawnego, powinien on być poddany badaniu w pierwszej kolejności, a stwierdzenie jego braku daje wystarczającą podstawę do oddalenia powództwa, w istocie czyniąc bezprzedmiotową pozostałą analizę. Trzeba przy tym zaznaczyć, że uznanie interesu prawnego za materialnoprawną przesłanką powództwa powoduje, że sąd ma obowiązek badania z urzędu, czy istnieje on w danej sprawie, zarówno na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego, jak i apelacyjnego.” (Wyrok SA w Warszawie z 3.04.2020 r., I ACa 622/18, LEX nr 3044775; podobnie Wyrok SA w Warszawie z 5.04.2019 r., VII AGa 502/18, LEX nr 2673419.).

Mając na uwadze powyższe ocenę powództwa opartego na art. 189 kpc należy zacząć od pierwszej z wymienionych przesłanek, tj. od przesłanki skuteczności powództwa. Pojęcie „interesu prawnego” na gruncie art. 189 kpc było przedmiotem wielu wypowiedzi doktryny i orzecznictwa. Interes prawny „w przypadku ustalania praw czy stosunków prawnych występuje z reguły (ale nie tylko) wtedy, gdy istnieje niepewność tego prawa lub stosunku prawnego zarówno z przyczyn faktycznych, jak i prawnych”. (M. Jędrzejewska, K. Weitz [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, art. 189). „Art. 189 k.p.c. ma znaczenie uniwersalne, a interes prawny w rozumieniu tego przepisu stanowi szeroką formułę, obejmującą wiele

sytuacji prawnych, w których uwikłany może być podmiot występujący z powództwem ustalenia (nieistnienia) prawa lub stosunku prawnego” (Wyrok SN z 24.05.2017 r., III CSK 155/16, LEX nr 2329437).

Jednakże „interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. istnieje tylko wtedy, gdy powód ochronę swojej sfery prawnej może uzyskać przez samo ustalenie istnienia bądź nieistnienia stosunku prawnego lub prawa. Innymi słowy, dla ustalenia, że powód posiada interes prawny istotne jest to, aby rozstrzygnięcie wydane w oparciu o art. 189 k.p.c. gwarantowało powodowi skuteczną ochronę jego interesów. Wyrok ustalający musi więc być zdalny do tego, aby definitywnie zakończyć spór stron co do prawa czy stosunku prawnego” (Wyrok SA w Gdańsku z 9.06.2021 r., V ACa 127/21, LEX nr 3209709). Tożsame stanowisko zajmuje Sąd Najwyższy. Przykładowo w wyroku z dnia 15 marca 2002 r. SN stwierdził, że: „skuteczne powołanie się na interes prawny wymaga wykazania, że oczekiwane rozstrzygnięcie wywoła takie skutki w stosunkach między stronami, w następstwie których ich sytuacja prawna zostanie określona jednoznacznie i tym samym wyeliminowane zostanie, wynikające z błędnego przekonania co do przysługiwania powodowi określonych uprawnień, ryzyko naruszenia w przyszłości jego praw” (Wyrok SN z 15.03.2002 r., II CKN 919/99, LEX nr 54376).

Dodatkowo należy wskazać, że interes prawny nie występuje jeżeli powodowi przysługuje dalej istniejące roszczenie. Tak więc przykładowo w przypadku, w którym „dojdzie już do naruszenia prawa, w związku z którym powodowi służy roszczenie o świadczenie (danie, czynienie, zaniechanie, znoszenie), wyłączona jest możliwość skutecznego wystąpienia z powództwem o ustalenie, skoro sfera podlegająca ochronie jest w takiej sytuacji szersza, a rozstrzygnięcie o różnicy zdań w stanowiskach stron nabiera charakteru przesłankowego” (Wyrok SN z 15.03.2002 r., II CKN 919/99, LEX nr 54376; zob też w tym zakresie Wyrok SN z 14.03.2012 r., II CSK 252/11, OSNC 2012, nr 10, poz. 120).

W przedmiotowej sprawie powództwo okazało się zarówno nieskuteczne jak i niezasadne. Strona powodowa nie posiadała interesu prawnego w ustaleniu, że umowa pożyczki o numerze (...) z dnia 11 grudnia 2013 r. została zawarta między A. B. i M. C. tj. współnikami spółki cywilnej (...) s.c. jako pożyczkodawcą oraz G. B. jako pożyczkobiorcą. Takie ustalenie w żaden sposób nie zapewniłoby ochrony interesów G. C., na rzecz której działał prokurator. W szczególności rzeczony orzeczenie ustalające nie wstrząsnęłoby nakazem zapłaty z dnia 17 września 2014 r., wydanego przeciwko G. C. (o ile nakaz ten jest prawomocny i stanowi tytuł egzekucyjny, bowiem zgromadzony materiał nie pozwala na takie jednoznaczne ustalenie). Tym samym jej sytuacja prawna nie uległaby w zasadzie żadnej zmianie. Właściwą natomiast drogą do kwestionowania prawomocnego orzeczenia jest wznowienie postępowania.

Zgodnie z dyspozycją art. 399 k.p.c. w wypadkach przewidzianych w przepisach kodeksu postępowania cywilnego można żądać wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem. Do nakazów zapłaty stosuje się odpowiednio przepisy o wyrokach, jeżeli kodeks nie stanowi inaczej (art. 353² k.p.c.).

Zgodnie z art. 403 § 1 pkt 2 kpc można żądać wznowienia na tej podstawie, że wyrok został uzyskany za pomocą przestępstwa. Jak trafnie wskazuje się w literaturze: „uzyskanie wyroku za pomocą przestępstwa nie ogranicza się do faktu popełnienia przestępstwa przez osobę występującą w danym postępowaniu cywilnym, np. jako strona, świadek, biegły. (...) Uzyskanie wyroku za pomocą przestępstwa oznacza konieczność stwierdzenia związku przyczynowego między tym przestępstwem a treścią wyroku, polegającego na tym, że gdyby nie czyn zabroniony, to nie zapadłby wyrok określonej treści, przy jednoczesnym wymaganiu, aby fakt popełnienia przestępstwa pozostawał w adekwatnym związku przyczynowym z treścią rozstrzygnięcia i był ukierunkowany na osiągnięcie tego celu, oraz przy braku wymagania popełnienia czynu zabronionego przez podmiot biorący udział w postępowaniu sądowym (M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Pruś, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Art. 1-477(16), wyd. IV, Warszawa 2021, art. 403). Tym samym stronie powodowej przysługują dalej idące roszczenia, które mogą jej zapewnić pełną i skuteczną ochronę prawną. Taka sytuacja nie wystąpiłaby w przypadku uwzględnienia roszczeń pozwu.

Niezależnie od powyższego, przedmiotowe powództwo okazało się również niezasadne z przyczyn jak poniżej.

Rozważając zasadność żądania pozwu, uwzględnić trzeba, że zgodnie z art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c. obowiązkiem powoda jest dokładne określenie w pozwie żądania oraz przytoczenie okoliczności faktycznych uzasadniających to żądanie. Przepis art. 321 k.p.c. stanowiąc, że sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem ani zasądzać ponad żądanie, pozostaje w ścisłym związku z art. 187 k.p.c. Sąd nie może zatem orzec o czym innym niż domagał się powód, nie może też orzec na innej podstawie faktycznej niż wskazywana przez powoda / tak Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 2011 r. III CSK 136/11 (...) Lex nr 1131125/.

Umowa pożyczki o numerze (...) z dnia 11 grudnia 2013 r. została zawarta wskutek czynu przestępnego, co zostało stwierdzone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi w sprawie o sygn. akt XVIII K 104/19.

Zgodnie z art. 11 kpc ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Jednakże osoba, która nie była oskarżona, może powoływać się w postępowaniu cywilnym na wszelkie okoliczności wyłączające lub ograniczające jej odpowiedzialność cywilną.

Wbrew twierdzeniom zawartym w pozwie, umowę taką należy uznać na mocy art. 58 § 1 kc za bezwzględnie nieważną, jako sprzeczną z ustawą, tj. kodeksem karnym (vide: Wyrok SA w Poznaniu z 17.10.2019 r., I ACa 1182/18, LEX nr 2771935; Wyrok SN z 28.10.2005 r., II CK 174/05, OSNC 2006, nr 9, poz. 149; Wyrok SA w Warszawie z 27.03.2019 r., I ACa 1832/17, LEX nr 2668929). Tym samym nie można było ustalić, że umowę z A. B. i M. C. tj. wspólnikami spółki cywilnej (...) s.c. jako pożyczkodawcą zawarła G. B..

Takie ustalenie sanowałoby w istocie umowę bezwzględnie nieważną która nie może – zgodnie z art. 58 § 1 k.c. funkcjonować w obrocie prawnym.

Mając powyższe na uwadze, działając na podstawie art., 189 k.p.c. powództwo należało oddalić.

Na podstawie art. 96 ust. 1 pkt 6 uksc prokurator nie ma obowiązku uiszczania kosztów sądowych. Wobec powyższej regulacji oraz oddalenia powództwa, nie było potrzeby zawierania w wyroku rozstrzygnięcia o kosztach procesu.